

Kirānik Hānilāne umast vahtsōst luulōraamatust ja ilmaelost <i>Kae lk 2</i>	Kauba poodirioli pāāle rivvi sādājā Rosenbergi Karin <i>Kae lk 3</i>	Parm tsuskas: kuis advendiaol kokko hoita <i>Kae lk 4</i>	9 7714061922005
---	---	--	-----------------

MINO VÖROMAA

Vällä om hōigat «Mino Vōromaa 37»

Vōro instituut om vällä kuu-lutanu 37. latsilō ja nuurilō mōtōldu vōrokiilside kirātōie vōistlusō «Mino Vōromaa». Tähtaig om 2024. aasta rado-kuu 17. päiv.

Vōistluslōō oodōtas kōik-sugutsit kirātōid: juttō, luulō-tuisi, nafajuttō, näütemāngō, katōkōnnit, mārgotuisi, laulō jne. Timahava saa valli viie teema hulgast, a kirotā vōi ka vabal teemal. Parōmba kirotā-ja saava avvohinna.

«Mino Vōromaa» 37. vōist-lusō teema omma:

1. Ūts vigurijutt
2. Sai jälki targōmbas
3. Kōōgist tulō hāād hōngu
4. Liinast maalō vai maalt liina
5. Muusiga mu seen ja ūmbre

Vōistlustūū tulō saata meili pāā-le kaile.kabun@wi.ee. Ku tüūd kuigi meili pāāle saata ei saa, vōi käsikirā tuvva Vōro insti-tuuti (Tartu 48, Vōro).

UL

UMA PIDO

KU KESKKOTUS KIMMÄS, SÕS LADVA' LAULVA'

Tsihiotsmisōpäiv Rāpināl

Jārgmāne Uma Pido tsihiots-misō- ja māngopäiv tulō puul-pāāvā, 9. joulukuul Rāpināl.

Pāāvā alostus om kell 11 Rā-pinā aiakooli man. Sāāl opitas Hainsoo Meelika iistvidāmisel

UL

Tükk luulōst ja inemiisist

RAHMANI JAN

7. joulukuul jõud Vōro liinan Kreutzwaldi muusōumin pūüne pāāle MTÜ Müüduud Naer vahtsōnō tiatritükk «Uni nihutab piire». Lavas-taja Tagametsa Tarmo om tuu kokko sādānū Kaplins-ki Jaani loomingu ja eloliid-si juhtumiisi perrā ja vōtt luubi ala kunstiinemise sūūtundō ūtiskunna ja tōisi inemiisi iin.

«Naksi taad asja vallahō arotama Salumetsa Thoma-sō monograafia «Kujuneda sunnita. Mōistmaks Jaan Kaplinski» perrā. Lavastusō konfliktikotussōs sai luulōta-ja ku kunstnik ja arginō naa-nō timā kõrval. Uuri tuud, et ku luulōtajast ja mōttōtargast miis om nōstōtu veidükese korgōmbalō, sis ku rassō vai kerge om sādāndse inemise kõrval ellā,» paotas Taga-metsa Tarmo tsipakōsō vaht-sō lavastusō ust.

Kas pūüne pāāl saa nātā ka luulōtaja Kaplinski Jaani tegelāskujjo? «Peris maaha ei kopeeri, a ārtuntavit asju

TAGAMETSA TARMO PILT

Pilt proovisaalist: näütlejā Trolla Agu luulōtaja rollin.

om. Meil ei olō lava pāāl ūts Kaplinski, om kats Kaplinski. Tego om unōnāoga, mōlōmbalō Kaplinski lō om ūtte-tōist luba-tu,» seletās Tagamets.

Tükün māngvā Trolla Agu, Seimi Agur, Purgasō Ane ja rahvamuusik Māngli Janne, kiā tege ka muusikalidsō kujondusō. Timahava māngitās tiatritük-

kū kolm kōrda, a Tagametsal om plaanin tulōva aasta ke-vājā poolō taad viil māngi ja vōiolla tükuga Eestit pite rāndāmā kah minnā.

JOULUMÜÜK

IISPÄIV-RIIDI kell 10-17
PUULPÄÄVÄ kell 10-14

5.-21. JOULUKUUL

VANA-VÖROMAA KÄSITÜÜ

VANA-VÖROMAA KÄSITÜÜ

SÖOGIKRAAM

VÖROKEELIDSE RAAMADU

KOTUS:
VÖRO IDEEKODA

Vōro liin, Vabaduse 12/2
@ideekoda.ee/loovmeistrid/

ILLUSÕ INDREKU PILT

VAHTSÖNÕ SEGĀKUUR PÖLVAN. 23. märdikuul tekk Pōlva kultuurikeskusōn edimāst pruuvi vahtsōnō pia 50pāāline segākuur. Pruuvō naatas tegemā nelāpāāvā ōdagidō ja koori tsihis om kassu suurōs ja vāega hāās segākooris. Kuuri juhendasō Jōgi Riivo ja Hainsoo Meelis. Hāiel lauljil om viil vōimalik mano tulla. Teedüst saa meiliaadrōssi kultuur@kultuurikeskus.ee pāālt.

RAHMANI ELO PILT

Vōro maakunna haridusfestival. Minevā riidi peeti Vāimālān Vōromaa hari-dus- ja tehnoloogiakeskusōn edimāst Vōro maakunna haridusfestivali. Pāā-vā mōtō olī hārgūtā inemiisi opma ja anda nāile teedüst opmishvōimaluisi kotsilō. Kokko vōtt pāāvāst ossa ligi 600 esi vannusōn opmishuviliist. Festivalipāāvā lōpōt muusik Kalkuna Mari (pildi pāāl), kiā uman kont-sōrt-loengun kōnōl tuust, kuis om vōimalik umakultuuri ja perimūse abiga muusikuna maailma valluta.

UL

Jouluprogrammi Mōnistō ja Karilatsi muusōumin

Nigu aasta lōpun ōks, pak-va muusōumi ka timahava programmō, kon saa tutvust tetā jouluaō kombidōga.

Mōnistō talorahvamuusōu-min tetās joba 27. kōrda valla pākāpikumaa. Külāliisi vōtt vasta joulusokk, kiā avitas sōi-dust kangōs jāānūt kihhā sirotā ja kōnōlas rehetarōn talorahva joulōst. Pāāle tuud juvvas välān tsāid ja valōtas ōnnō. Edesi uut mōisaprovvā kōiki latsi umma salongi meisterdāmā ja lōpus tulō latsilō ka jouluvana, kiā tuu pakkō.

Mōnistō muusōumi joulu-programm kää 4.–21. joulukuu-ni, perrepäiv om 16. joulukuul. Ligembāt teedüst saa aadrōssi monistemuseum.ee pāālt.

Karilatsi vabaōhumuusōu-mi programmin saa 6.–21. joulukuuni nātā jouluehtin muusōumimaiu, oppi joulu-tarkuisi, māngi joulumānge, laulda joululaulō ja trehvādā esimuudu joulutegelāisiga. Li-gemb teedūs ja kirjapandminō aadrōssi karilatsimuseum.ee pāāl.

UL

MÄRGOTUS

Häniläne: hädüse ja huulmisega muudõtas hinnäst ja maailma parõmbas

EsRep tembutas jäl: lahja energiä

Eesti Energia saaf kirä: vahtsõst aastast nä inämb arvõ saatmisõ ja muu ašajamisõ man Eesti nimme ei pruugi, omma edespite Enefit. Ma väega võõrit kiili ei mõista, a mu jaos tulõ tuu vahtsõ nime man kõõdüs sõnnoga *energiä* ja *lahja*, vai sis tõõsõ sõnaga *kehvõpoolinõ*. Mõistminõ hindä viku üle naarda näütäs muidogi tugõvust, a uma riigi nime häbendämine tuud joht ei näütä.

Uma keele ja kultuuri häbendämine ärinimmin om Eestin võtnu peris pandeemia mõõdi. Umal aol, ku Talna tehnigaülikuul TalTechi nime võtt ja nigu buldoosõriga kõigist mõistligõst vasta-väüdüssist üle sõit, ütli ma, et tulõ aig, ku Eesti Vabariik võtt hindäle nimes EsRep. Tuu om jo hulga lühemb, suuperätsemb, riikevahihõlidsõmb, avitas parõmbalõ lajan ilman läbi lüvvä.

Jah, EsRep. Soovida tuud nimme lukõ taasperilde, selle et sinnäpoolõ paistus olõma kimmäs tsiht võetu.

RAHMANI JAN,
Uma Lehe päätoimõndaja

UMALEHT

Tulõ vällä egä katõ nädäli takast neläpäävā.

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin

E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21

Kodoleht: umaleht.ee

Molovihk: facebook.com/umaleht

Päätoimõndaja: Jan Rahman, tel 56 922 841
jan@umaleht.ee
Abitoimõndaja: Kaile Kabun, info@umaleht.ee
Keeletoimõndaja: Laivi Org, laiviorg@gmail.com
Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster,
latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimõndusõ kolleegium:

Tiia Allas, Külli Eichenbaum,
Aapo Ilves, Kaido Kama,
Ülle Kauksi, Rainer Kuuba,
Evar Saar.

Välläandja: SA Kultuurileht, kl.ee

Tellmine: Express Post AS, tellimine.ee, tel 617 7717

Kae, miä üteli!

«Eesti riigi põhisäädüsen ei olõ juttu efektiivsüsest, a tuust, et riik piät hoitma alalõ rahvusõ, keele ja kultuuri. Kas tuu man saa vällä minnä efektiivsüse pääle? Mõni uurminõ näüdanü kimmäle, et tegüsämb olnu Eesti üleminek inglüse keele ja ameeriga kultuuri pääle. Õnnõs ei olõ mi tollõni viil jõudnu.»

Rõugõ miis TOOTSENI TOIVO kommõntiirõ Mofovihun
Arenguseire Keskuse uuringut «Koolide ja koolivõrgu efektiivsus».

Kiri Taimaalt

Vaihtusopilanõ
JÜVÄ HELLÄ
and teedä, kuis
lätt kavvõn
Taimaal.

Lõuna-Tai reis lätt edesi

Kõnõlõ edesi tuust, kuis ma uma vaihtusperrega Lõuna-Taihe käve.

Kätte oll jõudnu reisi kolmas päiv ja mi otsusti minnä

loodsiguretkel Krabi provintsi. Krabi om üts inämb käätiid turismiprovincsõ Taimaal, kuulsa ummi hingematvalt ilosidõ saari poolõst, midä miiki loodi uma silmäga är nätä.

Meid avit loodsignu pääle üts paigapäälne naarusuuga miis. Tä sõiduf meid pääväst helkelevät merevett piteh edimäde saarõni, koh saimi varba vette tsusada ja karma ni värviliidsi merekarpõ täüs kofada. Mu vaihtussõsar kühl hoiat minno, et Taih usutas, et ku sa võtat mere veerest midägi hindäga üteh, sis läävä küfa vaimu sinnä sisse ja tulõva sukka üteh kodo. Tõõnõ asi om muidoki tuu, et ku egäüts võtnu mere veerest unigu

Häniläsel om vällä tulnu vahtsõnõ luulõraamat. Uurimi, midä kiränik kõnõlõs umast loomingust ja ilmaelost ülepää.

Andsõti vällä luulõtuusi kogo «Tõsõ mu maailman». Midä säält raamatust löüdä või?

Taa om luudusluulõtuusi raamat. Säält või löüdä murõt luudusõ peräst, a ka suurt rõõmu luudusõst. Mu luulõtuusi tegeläisis om mitukümmend hengelist inemise kõrvalt, näütüses häniläne, sarvikpütt, päävõpaabusilm, arusisalik, mõtsa-tondihopõn, siug, uibu, raudnõkõn, vaher, ütsämehevägi, kõrvuga üükull jt.

Ti luulõtuusin kõnõlõsõ tsirgu, eläjä, mutuka, a ka puu, puhma, esiki vesi jõõn. Mille nii?

Ma arva, et näil kõigil om heng, niä tundva valli, hirmu, a ka rõõmu, niä omma sama hää ku inemise. Ma säi niä umin värsen võrdsõna inemiisi kõrvalt, kujudi ette, midä niä võisi inemiisile üteldä, ku näil olõssi võimalik pruuki inemiisi kiilt.

Kuis om juhtunu niimuudu, et inemise ei taha inämb noid kaitsmada hengeliisi tähele panda?

Väega suur osa inemiisist ei olõ noid kaitsmada hengeliisi kunagi tähele pandu. Ammutsõl aol tarvitadi rumalat kihutuslausõ: «Luudusõlt ei tohe uuta armuannõt!» Prõlla küll säänest ütlemist inämb ei kuulõ, a inemise omma kõrrast luudusõst kavvõmbalõ jäänü. Pallu rahvast om liina elämä lannü. Sää ei tunda inämb tõistõ hengeliiste illu ega valu. Elukotussidõ ümber säetäs kivist plaadi, murusagajaga häütädäs är rohiline hain, niidülilli ja haina seen elävä väiku putuka.

Inemise kihutasõ kõrrast inämb tävve jõvvuga varandusõ, avvu, mõnu perrä, kulutasõ pallu väke ütstõsõga taplõmisõ pääle. Kos näil jakkus ummi «tähtside tegemiisi» man aigu ja jõvvu tsillukõisi putukit vai kasvukõisi kaia ja hoita!

Määne om täämbädsel aol kiränigu roll ütiskunnan?

Kiränigu roll om täämbädsel aol ütiskunnan hulga väiksemp ku näütüses nõvvukogudõ aigu. Sõs kõnõli kiränigu kunstilidse kujundi kaudu tuud, midä

õkva kongi üteldä es saa. Kirändüsest hõhaš priiusõ hõngu, miä kutsõ inemiisi raamatide man. Prõlla säänest kõnõlõmist inämb vaia ei olõ.

Aost aigu omma kiränigu ummi raamatidega juhatanu inemiisi nägemä elu süvvüst, mitmõnäolidsust, omma inemiisi trüüstünü, rõõmustanu, targõmbas tennü. Tuud kõkkõ om ka prõllatsõl aol hädäste vaia.

Mis tege raamatide maailman murõt?

Raamatide maailm om väega kirrev, rassõ om ülekaehust saia. Pallu hää raamatu jäävä varju. Ilmus hulga kõllast kirändüst, mis ei tii inemist parõmbas ega targõmbas, pakk õnnõ põnvust ja muut henge nührüs. Raamadupoodi säädvä kõlladsõ kirändüse õks kõgõst ettepoolõ, selle et rahvas ost seod: om kergemb lukõ ku süvembä sisuga teossid. Raamatide müümine om äri ajamine, ei teeni inämb kuiki pallu inemiisi valgustamise, näile oppusõ andmise, näide mudsu ja henge laendamise tsihti.

Raamadukogudõl ei jakku ruumi ja selle visatas vällä pallu vannu häid raamatit, et tetä riiuli vabas vahtsõlõ, sakõstõ kehvale vällämaa põnvuskirändüsele. Ku nõvvukogudõ ao algusaastil häütädi raamatid võimukandjide käsül, sõs prõlla tege tuud-samma tüüd turumajandus.

Kost tulõ siia ilma kurjus?

Kurjus om mu arvatõn egä inemise seen kāküssin. Inemine piat kõik aig huult pedämä, et hõelus timä seest vällä ei pääsessi.

Miä võinu avita tuu vasta, et inemise omma küfa ja huulmada?

Tulõ kasvata hindän ja tõisin hädüst. Hüvvi tegudõ, hädüse ja huulmisega muudõtas hinnäst ja maailma hindä ümber parõmbas ja vaotadas kurjust maha. Egäüts piassi egä päiv ni umatsilõ kui võõrile ütlemä süämeest tulõvid

RAHMANI JANI PILT

Kiränik Häniläne uma vahtsõ raamatuga.

häid sõnnu, naaratama sõbraliigult, avitama kedägi. Avita ja rõõmusta saa pääle inemiisi ka tõisi hengeliisi.

Meediä piassi häist tegemiisist, suurõmeeleliidsist inemiisist, ilusist sündmüisist roh-kõmb kuulutama. Prõlla otsitas egält puult halva ja nõstõtas tuud nättäväle. Hää jätäs varju. Ei olõ vaia tuuta vägivallafilme, tapõluisi täüs arvudimänge, üleavru pajata sõast ega ka egäpäävüstist tsinglemiisist – sääntse asja avitasõ kurjusõ inemise seest vällä.

Targa inemise omma egäl aol olõman olnu, a parhilla tunnus, vähembäلت mullõ, et nä jääse kuiki varjo. Kuis tarkus vahtsõst avvu sisse nõsõnu?

Tarkus tulõssi nättävämbas tetä. Om vaia rohkõmb tiidus- uudissid kuuluta, opnuist inemiisist inämb kõnõlda. Targa piassi püüdmä esi rohkõmb nättäväle saia, nii et rumalus tarkusõ iin taganõsi.

Ti luulõtusõ omma Antsla kandi keelen. Ku tihtsäle trehväti inemiisiga, kiä sama kiilt kõnõlõsõ?

Peris säänest kiilt, nigu ma opsõ latsõiakotun kõnõlõma, ei pruugi mukka inämb kiäki. Imä oll viimäne. Ma ei putu Antsla kandi inemiisiga, kiä säänest kiilt kõnõlõsõ, inämb kokku. Mu sugulasõ, kiä säält eläse, tarvitasõ kahjus rohkõmb kiräkiilt.

A tsipa tõistsugust võru kiilt saa ma õks kuulda. Ma küllõ Vikerraadiost võrukeelitsid

uudissit ja käu vahjõpää Tal-liina võro seldsi ettevõtmiisil. Kadrioru raamadukogun om egä katõ nädäli takast võrukeeline kohviõdak. Sinnä lähä ma ka mõnikõrd. Mul om mitu häd tutvat, kellega ma vaheda võru keelen meile ja mõnõga jutusta telehvonin võru keelen.

Mis säält Oe külän säänest om, et säält om peri peris par-as hulk kirärahvast?

Ei mõista seolõ kūsümüsele vastada. Eesti om väiku-kõnõ ja ku nakkat uurma, sõs näet, et egän kotussõn om pallu kirärahvast, esierälidselt täämbädsel aol.

Kas säält samast om peri ka Ti luudusõarmastus?

Luudusõarmastus om mul muiduki peri latsõiakotust. Meil oll suur mõts õkva tarõ kõrval. Lähkün olli kinä niidü ja nurmõ, väiku uja. Ma käve joba tsillukõsõna ütsindä mõt-san. Lubati minnä sinnäni, kost kodu viil paistu. Tarõ ümber oll suur marja- ja uibuaid. Erälde oll viil lilliaid. Ma puttõ egä päiv kokku kodueläjidega. Latsõst pääle opati mullõ, et kellelegi ei tohe haigõt tetä.

Ku pallõ Teil täämbädsel aol Võromaaga kõidüst om?

Mu imä, vanavanõmba ja vaarimä omma matõtu Antsla surnuaialõ ja mu kuus tädilast eläse Võrumaal. Kavvõmbide sugulaisi koduki omma puhtani Võrumaal, koolisõsarid om säält kah. Pikembäلت käu ma külän üteli täditütrel, kellele ma tiä sündüden nime panni ja kiä kuts minnu ristiimäs.

Midä häd näeti täämbäde ilmaelu man?

Om sõnavabaus. Inemise saava priilt rännada maamuna ütest otsast tõistõ. Latsil om võimalus minnä vällämaalõ opma. Tohtritiidüs om korgõl tasõmõl: inemiisi tetäs rängist haigusist terves. Kirutadas õks huvitavid raamatid, luvvas henge praavitavat muusikat ja kunsti, tetäs egäl alal korgõt tiidüst. Egäpäävtsen elun olõ ma viimätsel aol õnnõ sõbraliikkõ ja abivalmiid inemiisi trehvänü. Ei olõ hädüs ilmast häönü, aga tiä helü um sakõstõ üleavru tasanõ.

Küsse RAHMANI JAN

merekarpõ hindäga üteh, sis es jäänüki sinnä pallõ inämb alalõ. Nii võtimi üteh õnnõ mõnõ kõgõ ilosamba, minkast es tahtu kuigi vallahõ üteldä.

Istsõmi jäl loodsignu pääle ja päält esimuudu kanakujolidsõst saarõst müüdä liugõlõmist teimi piätüse, et pruuvi är snorgõldaminõ. Tuud ma es olõ innembä kunagi tennü. Mu jaos oll tuu nigu tõistõ ilma ujominõ. Kaia kõiki noid immeperätsit mereeläjit ja näide tegemiisi nii lähküst päält ni tunda hinnäst ku üts näide siäst oll iks perädü illos ja uhkõ läbielämine. Aig olõs nigu saisma jäänü ja noid kalakõisi ja korallõ imehtelämä ma olõs tahtnu jäiäki.

Viil sai ma taa reisi päält tetä

teos uma ammudsõ unistusõ – surfamisõ. Mullõ opas ookeani taadõ roosadõ pilvi vaihõlõ minevä päävä saatõl surfamisõ algitiidmise selges uma ala asatundja, rõõmsa olõmisa nuurmiis, kiä oll surfanu joba üle viietõistkümnne aastaga. Ma armu tuuhu sporti kõrraga är ja taha tulõviguh viil hulga lainit valluta!

Reis oll joba jõudmah lõpu poolõ, ku üts õdak ilda joudsõmi väikuhe liina. Ku mi lät-si õdagust süümä, näi mi huulidsa päält toimumah midägi, minkast ma olli pallõ lugõnu ja hindämiisi tahtnu tuud salaperälist ja veidü hirmutavatki asja periselt päält nätä. Nimelt pei tuu liina elänigu umma kasvõsõõgifestivalli

ja toimõndi tuu mano käüvit kombõtallituusi.

Legend kõnõlõs, et tuu pido sai algusõ 170 aastakka tagasi, ku üts Hiinast peri oopõripunt käve Phukõdi saarõ pääl, et tuuva sinnä veidükese kultuuri ja ello mano. A nä jäi malaariahe ja naksi tervesaamisõ jaos ja avvostusõst jumalidõ vasta tegemä esieräliidsi kombõtallituusi, kohe hulka käve hindä kihäst terävide asjo läbitsuskaminõ ja tulõ pääl kõndminõ. Niisama käve tuu mano lihast ja egäsu-gutsõst muust eläjist saadust sõõgist vallalõütlemine. Teno nailõ rituaalõlõ saiki nä imekombõl terves. Saarõrahvas võtt naa rituaali üle, et haiguisi hindäst kavvõndahe hoita.

Nigu nätä, om asah uma tõõterä seeh, selle et tuu festival om täämbäde pääväni elojovvulinõ püsünü ja lannü edesi ka Tai tõisihe kotussihe.

Mi jäi seokõrd õnnõ kõgõ hirmsambist rituaalõst ilma, a kõva muusiga, trummi, paukva ilotulõstik, savvu täüs huulid-sa, valgih rõvih inemiisi paraadi ja esieräline meeeloalo sai näütüs-tuntus ja pakk meile ics parra jao adrõnaliini. Uma päävä lõpõtimi muidoki kasvõsüüki süvveh.

Nii ollgi taa väkev Lõunõ-Tai reis uskmalda kipõstõ otsa saanu ni vaihõaig kah läbi, ja no tult säädi hinnäst valmis mere asõmõl tagasi kooli- ja argiello ja kallo asõmõl inemiisi sekkä hüppämises.

Kauba kõrdasäädjä tüü jäi ostjilõ silmä

SILLAMÄE ÜLLE

Minevä rehekuu tõsõn poolõn saisahti Põlva Maksimarketin vurdjuukõ riilidõ man ni kai Coca-Cola pudõliid. Pääst käve läbi mõtõ, et määndsel saalitüütäjäl nii pallo aigu om, et herrä-monkilliku moodu perrä joogi rioli pääle säadi.

Paar tunni ildamba trehvisi Mofovihun «Põlva kodaniku» grupin kaema Ostra Anneli tettüt pilti riolist, midä olli paar tunni varrampa poodin esi kah kaenu.

Mis oll' hää: kommõntaari es olõ halvaspandja, hoobis naati kitmä. Näütüses tulliva kommõntaari: «Mõnõ jaos om timä tüü kirg, vällakutsõ, asi, midä häste tetä ja veidü inämbki, mitte õnnõki putõl rioli pääl.» Vaiõlus käve tuu üle, ku hää tsukrut täüs juuk tervüsele om vai olõ-i.

«Näi, imetli. Võtsõ üte pudõli ja tõmmassi tõsõ takastpuult ette, et mitte tuud illo är tsurki.» Vai tõnõ kommõntaar: «Näi, ütli, et tulõ kae, ku illos.»

Kokkosaaminõ Rosenbergi Kariniga

Lätsi Maksimarketihe uurma, kiä tuu hää käega inemine om. Edimält küsse, määne tuu nuurmiis om, kiä joogipudõlist kunsti tege. «A tuu olõ-i nuurmiis, tütlärlats om,» tull' infoletist vastus.

Saigi kokko Rosenbergi Kariniga. Kinä nuur naistõrahvas. Tä imeh' vähä, et tä tüü säänest tähelepandmist om saanu.

Rosenbergi Karin om terve ao Põlvamaal elänu, inämbjaolt Rosma külän. Om opnu Põlva ütisgümnaasiumin, kaubandusõn om tüütänü kokko vast viis aas-

PILT ROSENBERGI KARINI ERAKOGOST

Põlva Maksimarketin teenindäjä Rosenbergi Karin sais rittasäetü karastusjuukõ rioli man ja om rõõmsa, et kundõ timä tüüd hää sõnaga tähele omma pandnu.

tat. Paar aastat oll' müügijuht, ülejäanu ao om olnu teenindäjä. «Viimäne amõt and rohkõmb aigu väiku latsõga koton olla, lihtsä tüü and tollõ võimalusõ,» ütles Rosenbergi Karin.

Tüüd kodo ütlen ei võta

Karin ütles viil, et tüüd tä kodo ütlen ei võta. Tä saa kipõstõ kellegi hindä asõmõlõ, ku minkagiperäst ei saa tüüle minnä, ja tüügraafikut and kah säadi. Müügijuhi ammõtist tä peris pääsnü olõ-i, vaihõpäält tege tuud tüüd kah, ku kellegi asõmõl om vaia olla.

Coopi läts Karin tüüle tuuperäst, et tälle tundu tuu market Põlva kõgõ suurõmb puut ni uma arõngu jaos kõgõ parõmb tüükotus.

Karin kitt Coopi ku kõgõ tüütäjäsõbralikumbat tüüandjat. «Nii pallo kasusid ja ütitsit kuunolõmiisi ku Coopin olõ-i ma kuulnu, et ütengi tõsõn asutusõn olõs olnu, vähämbält Põlvamaal mitte,» kõnõlõs Rosenberg. «Tublisid tüütäjid kimmähe pandas tähele ja tunnustõdas heldele.»

Uma tüü mano tagasi tullõn ütles tä, et om katõ aasta joosul ümbre nõstnu väega pallo rioliid, a Coca-Cola vällapanõk

om arvada jäänü rohkõmb silmä tuuperäst, et sinnä sai rioliid mano tuudus. Innembä oll' säääl õnnõki kats riolirita ja noidõ all olli joogi alussidõ pääl, mis Karini arvatõn es olõ kõgõ ilosamb. Säanesama lugu oll' viipudõlitõga kah, a säääl om rohkõmb esisugumast kaup sama pinna pääl ja tuu vau-efekti es tekütä.

Miildüs anda hindäst inämb, ku oodõtas

Karin ütles, et ku tä Maksimarketihe tüüle läts, pand' tä õkva tähele, et tan and kauba välläsädmisen pallo muuta. Ja ku täl vähägi hindä tüü

kõrvalt aigu om, lätt tä saali ja uur, määne osakund kõrdasädmist taht.

Tä lihtsäle taht anda uma osa poodi hääs ja tälle miildüs anda hindäst rohkõmb, ku timäst oodõtas. Mõnikõrd tulõ Karin varrampa tüü mano ja tõnõkõrd om tä unõhtanu hinnäst rioliidõ mano päält tüüao lõppu. Illos om kaia, ku kõik om kõrran – seo andki Karini lõ tahtmisõ taad tetä.

Koton võtt vabambalõ

Küsse Rosenbergi Karini käest, kas täl koton kah sääne kõrd om. «Kodo olõ-i mul nii kõrran nigu Coca-Cola rioli,»

naard Karin. «A ku kraami vai midägi kõrda säe, sis kae külh, et aša olõssi üte joonõ pääl. Võta koton vabambalõ ja lasõ latsõl kah lats olla, nii et väiku segähüse ei sekä sukugi.»

Tulõvigu kotsilõ kõnõlõs tä, et taht mano oppi ja hinnäst edesi arõnda. Tä tennäs ka hääd kundõt, kiä pand' tä tüüd tähele ja tuud kitse. «Ei olõ kuigi harilik, et kundõ haid muutuisi tähele pandva vai viil inämb, kitvä. Tuu läts periselt henge ja andsõ mano tahtmist tetä umma tüüd saman vaimun edesi,» ütles Rosenbergi Karin.

Priinime lugu

Rubriigin kõnõldas perekunnanimi periolõmisõst ja tähendüsest.

Kreevald

Seol nimel om Eestin 37 kandjat, nime vannamuudu kujul – Kreevald – om kandjit viil rohkõmbki – 47. Priinimi algkujul *Krewald* panti õnnõ ütele suguvõsalõ Urvastõn Vahtsõ-Antsla mõisan. Tuudaigu elli nime saaja Soe, Kiisa ja Kubja-Hinni tallõn. Nime saanu neli velle olli Toku Hanni (*Tokko Hain*) poja.

Mille näile seo nimi panti, olõ-i lõpuni selge. Küll om teedä, midä nimi tähendäs. Saksa keele sõna *Kröhe* [kree] 'varõs' ja *Wald* 'mõts' andva kokkupantult 'Varõsmõts'. Õkva samma muudu om saksakeelidest kotussõnimest *Krähenholm* 'varõssõsaar' saanu eesti kotussõnini Kreenholm Narvan.

Kas *Varõsmõtsa võisõ olla Toku Hanni mitteammõtlik lisanimi, midä kirja es panda? Vai oll' *Varõsmõts määnegi kotus

näide kodu lähkүн? Toku Hann es olõ peri parhillatsõst ammõtlikust Toku küläst (vanast Ala-Toku), a Toku järve veerest Kraavi lähkүн. *Tokko*, *Kenk* ja *Krewald* omma kolm priinime, midä Urvastõ opõtaja om personaalraamatun tuu külä man märknü, *Krewald* Hanni kõgõ vanõmba poja Mihkli nime man.

Valgust hiit priinime motiivi pääle vanõmb personaalraamat (1797–1800), kon Mihkli man om märgüs, et tä om Kollu (*Koljo*) mõtsavaht. Kollu mõtsavahikotus oll' ildamb tunnõt ku Piirivariku mõtsavahikotus. Vast om sõs ka mõtsanimi vahetunu? Uhtjärve küläst lõunahummugu puul oll' vanast Vaarastõ külä. Olõs peris loogilinõ nime muutumisõ: *Vaarastõ mõts > *Varõsmõts > Piirivarik (selle et om Vaabina mõisa piiri pääl).

Eestistämisel omma Kreevald Jõgeval ja Kreevald Valgan võtnu vahtsõ nime Kalvet. Kreevald Tartun om võtnu Eamets. Nime Kreevald kandja Sangasten omma võtnu Kuusmets, Vahtsõ-Antslan Kaara ja Kraav, sise-ministri man ja Kahkva vallan Kiviloog.

SAARÕ EVAR

Mesimummu majan peetäs võro kiilt avvu seen

HALLAPI LEA, PAABU PIRET, TOROPI INGE, keelepessõappaja

Tereh, armsa latsõkõnõ, tereh ütles tsirgukõnõ, mængolust ja rõõmsa miil hoitva ütlen võro kiilt.

Põlva Lepatriinu latsiaia Mesimummu majan peeti võro keele nädälit ja mi süämeaas omgi alalõ hoita uma kodokandi kiilt, kultuuri ja kombit. Majan olli mitmõsugumadsõ tegemise, mille iistvidäjä olli keelepessõappaja.

Latsiaiamaja suuril mesimummul kõve külän Kürsa Ere, kiä näüdäs umma võrokeelist luulõkoko «Taivast ja tuulõst» ja lugi ummi luulõtuisi. Luulõtusõ olli elost hindäst, hää oll' kullõlda ja arota, luulõria pututi mi kõiki hinge.

Latsiaia kõik väiku mesimummu tei näütemängo «Kuis pini hindäle kodo sai». Keelepessõrühm Rukkilill oll' selges opnu näütemängo ja kõiki rühmi latsõ aviti laulõ ja tandsõga. Ütitsele võro keele pääväle

PINDEKI KAIRE PILT

Põlva Lepatriinu latsiaia mesimummu.

anni näko latsil sälän olõva põnõva rõiva. Tennämi kõiki latsõvanõmbit kuuntüü iist! Võrokeelidse laulu opaš selges muusigaappaja Paide Külvi. Külaline Võro instituudist

Haugi Evelyn tennäs ja kinke kõigilõ rühmile vahtsõ võrokeelidse Tähekesse.

Et latsiaia sünnüpäiv käü kõgõ keelepessõnädäliga kuun, sõs võro keele nädäli lõpõtusõs

teivä latsõ egän rühmän piskviidikuuki. Esi tettü, häste tettü. Ka nädäli söögisedeli päält sai lukõ võro keelen, midä süv-pakutas.

Keelepessõrühm Rukkilill toimõnd iks nigu varatsõmbilgi aastil: keelepessõsirgukõnõ mänge kuun latsiga ja kai latsi tegemiisi. Kaimi ilma, tarviti miilmäärke, loimi latsi üle. Kulssimi võrokeelitsit juttõ, luulõtuisi, CD-plaatõ, loimi söögi-, unõ- ja hummogusal-mikõisi, kaimi multikit, teimi kae-, opi- ja liikmismängõ, mängemi Bee-Botiga pildi ja sõna mängo.

Oppaja kõnõli latsiga võro keelen nii egäpäävä toimõnduisi ku ka opitegevüisi man. Keelepessõappaja käevä tõisin rühmin unõjuttõ lugõman ja jutustaman. Lisas lahendi latsõvanõmba koton kuun latsiga võrokeelitsit ristsõnnu ja tüülehti.

Keelepessõsirgukõnõ tervütäs, tennäs kõiki väikeisi ja suuri miitsirkõ ja suuv kõigilõ hääd võro keele pruumist.

